

Asia: Näättämojoen kalastussopimuksen ja siihen liittyvän kalastussäännön muutostarpeet (VN/27784/2023)

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Lausunto

1 Johdanto

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt Luonnonvarakeskukselta lausuntoa Näättämojoen kalastussopimuksen ja siihen liittyvän kalastussäännön muutostarpeista lähitulevaisuudessa alkavien Suomen ja Norjan välisten sopimusneuvottelujen taustaksi. Asia on varsin ajankohtainen, sillä nykyinen Näättämojoen kalastussääntö on peräisin 1970-1980 luvuilta, eikä se vastaa nykypäivän muuttuviin haasteisiin.

2 Lausunto

Tenojoen ohella lohikantojen tila on heikentynyt nopeasti myös Näättämojoella. Jokeen nousevat lohimäärät ovat pienentyneet jyrkästi vuodesta 2020 alkaen, ja myös lohisaaliit ovat vähentyneet kutakuinkin samassa suhteessa. Myös lohen poikastuotanto on heikentynyt; etenkin vesistön latvoilla, Opukas- ja Iijärven välillä poikastuotanto on erittäin heikkoa. Tässä tilanteessa keskeinen tehtävä on turvata Näättämojoen lohikantojen tulevaisuus ja kestävä kalastuksen jatkuminen pitkällä aikavälillä. Luonnonvarakeskus katsoo, että lohikantojen turvaaminen ja kalastuksen asianmukainen järjestäminen edellyttävät Suomen ja Norjan välisen kalastussopimuksen uudelleenneuvottelua ja uuden, nykyistä kattavamman ja kalakantojen tilaan nähden joustavamman kalastussäännön käyttöönottoa.

Luonnonvarakeskuksen näkemyksen mukaan keskeisiä yleisiä muutostarpeita kalastussääntöön ovat:

1. Säännön joustavuuden lisääminen niin, että kalastusta ja sen määrää sekä muita mahdollisia lohikantojen hoitotoimia voidaan säätää ja muuttaa tarvittaessa vuosittain
2. Säännön yhdenmukaistaminen Suomen ja Norjan kesken

Uudessa säännössä tulisi olla elementtejä, joilla voidaan tarvittaessa nopeasti vähentää tai lisätä kalastuksen määrää ja muuttaa kalastusaikoja, ottaa käyttöön erilaisia kalastus- ja saaliskiintiöitä, kalojen ala- ja ylämittoja, sekä tarvittaessa ja nopeasti jopa keskeyttää lohenkalastus.

Muita ja yksityiskohtaisempia muutostarpeita ovat mm:

1. Lohen nousualueen aiempaa tarkempi määrittely uusimman tiedon valossa, reagointimahdollisuus uuden tiedon karttuessa
2. Toimivaltaiisten viranomaisten uudelleenmäärittely; nykyisessä säännössä mainitaan vastuullisia viranomaisia, joita ei enää ole olemassa
3. Yhteisten kalakantojen seurannan ja tutkimusten tarkempi määrittely ja vastuunjako, mm. seuranta- ja tutkimusryhmän perustaminen Tenojoen tapaan
4. Kyttyräloheen ja sen kalastukseen liittyvien asioiden nostaminen kalastussääntöön

Neuvotteluprosessissa Suomen olisi pyrittävä nykyistä tasapuolisempaan

lohiresurssin jakoon suhteessa Norjaan. Suurin osa Näättämojoen lohen tuotantoalueista sijaitsee Suomen puolella, mutta merkittävin osa lohisaaliista saadaan Norjasta. Tätä suhdetta korostaa jokikalastuksen lisäksi Norjan rannikkokalastus, joka kohdistuu myös Näättämojoen lohikantoihin.

3 Lausunnon tiivistelmä

Näättämojoen kalastussopimus ja siihen liittyvä kalastussääntö kaipaa uudistamista erityisesti nyt, kun Näättämojoen lohikantojen tila on nopeasti heikentynyt. Uusien säädösten tulee olla aiempaa joustavampia ja mahdollistaa monipuoliset kalastuksen säätelytoimet ja nopeakin reagointi muuttuviin tilanteisiin. Kalastussääntö tulee yhdenmukaistaa Suomen ja Norjan kesken, ja neuvotteluissa tulisi ottaa tarkasteluun myös kutuvaltioperiaatteen mukainen lohisaaliin jako. Suurin osa Näättämojoen lohen tuotantoalueista sijaitsee Suomessa, mutta suurin osa Näättämojoen tuotantoon perustuvasta lohisaaliista, mukaan lukien rannikkosaalis, otetaan Norjassa. Sopimuksessa tulee määritellä uudelleen toimivaltaiset viranomaiset sekä aiempaa tarkemmin kalakantojen seurannan ja tutkimuksen tehtävät ja vastuunjako. Näättämojoelle tulee perustaa Tenojokea vastaava Norjan ja Suomen yhteinen seuranta- ja tutkimusryhmä.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 12.12.2023 klo 10:50:58.

Lausunnon valmistelija(t):

Jaakko Erkinaro

Panu Orell

Liitteet:

Tiedoksi: